

Samverkansdokument mellan allmäntandvård och specialisttandvård

---

Hitta i dokumentet

[Syfte](#)
[Remiss](#)
[Ansvar](#)
[Beskrivning per ämnesområde](#)
[Bettfysiologi](#)
[Endodonti](#)
[Käkkirurgi](#)
[Odontologisk radiologi](#)

[Oral protetik](#)
[Orofacial medicin](#)
[Ortodonti](#)
[Parodontologi](#)
[Pedodonti](#)
[Uppdaterat från föregående version](#)

Följande dokument beskriver vårdssamverkan mellan allmäntandvård (ATV) och specialisttandvård (STV) inom tandvården i Region Halland. [Råd och anvisning](#)

Syfte

Syftet med dokumentet är att beskriva vilken vård som förväntas utföras inom ATV respektive STV. Genom ett samverkansdokument ökar möjligheterna att ge alla patienter en jämlik, tillgänglig och resurseffektiv vård.

Den vård som beskrivs under ATV är vård som ATV förväntas kunna erbjuda. Vissa av de moment som exemplifieras inom STV:s kompetensområden kan även utföras inom ATV om tandläkaren har en utökad kompetens

Diagnos och behandling skall ske enligt [Nationella riktlinjer](#) och [Tandvårdens läkemedel](#)

Remiss

Remiss till STV bör alltid föregås av en terapidiskussion på ATV-avdelningen undantaget är akuta remisser där kliniken kan kontakta specialisttandvården direkt.

Patienter kan tas upp på digitalt konsultationer med STV.

- Behandlingar kan ev. utföras av kollega på den egna kliniken.
- Behandlingar kan ev. utföras av kollega på närliggande ATV-klinik.

För att underlätta remissbedömning och prioritering ska remiss alltid utformas enligt gällande remissrutiner och med stöd av den [remissmall](#) som för FTV:s behandlare finns tillgänglig på vårdgivarwebben. En remiss per specialistområde, flera remisser kan därmed behöva skrivas på samma patient vid samma tillfälle.

För privata remitter gäller Folk tandvårdens remissföreskrifter.

I konsultationsfall avgör remissmottagaren i dialog med remittenten om aktuell frågeställning skall hanteras inom ATV eller STV.

Generella remissorsaker är exempelvis när adekvat behandling inom ATV inte gett förväntat eller önskat resultat samt vid medicinska eller andra komplikationer. Allmäntandläkaren ska informera patienten om varför remiss skickas. Om en remiss avvisas är det viktigt att remissmottagaren i remissvaret beskriver orsaken och ger vägledning till remittenten avseende omhändertagandet.

Ansvar

Patientens allmäntandläkare är patientansvarig.

- Innan STV har påbörjat sin behandling av patienten ansvarar remitterande tandläkare för patientens behandling och eventuellt omhändertagande av akuta besvär.
- Om en patient under pågående STV-behandling ska få delar av behandlingen utförd inom ATV skall en sådan patient om möjligt hanteras med förtur inom ATV.
- Målsättningen är att patienter efter avslutad behandling vid STV ska återgå till ATV.

Förutom utredning och behandling, skall STV även:

- Stödja ATV genom rådgivning, konsultation och auskultation
- Bidra till kompetensutveckling
- Fungera som sakkunniga inom respektive ämnesområde
- Auskultation kan ske på specialisttandvården efter överenskommelse med din chef och bör ingå i din utvecklingsplan som är en del av ditt utvecklingssamtal

Beskrivning per ämnesområde

I följande avsnitt anges de utredningar, den diagnostik och de behandlingsmoment vilka normalt ingår i ATV:s kompetens. När det gäller STV:s kompetensområden så anges exempel på vad som kan föranleda en remiss inom respektive ämnesområde.

Bettfysiologi

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem.

Allmäntandvård

- Identifiera och diagnostisera smärta och funktionsstörningar i käksystemet ([DC/TMD](#))
- Informera om normal käkfunktion och om bakomliggande orsaker till uppkommen funktionsstörning
- Kunskap om normal bettfunktion
- Utföra och utvärdera metoder för motorisk aktivering vid smärta och käkfunktionsstörning [1177 Rörelseträning för käke](#)
- Utföra och utvärdera behandling med bettskena
- Kunna ordinera läkemedel vid diagnostisering och behandling av smärta eller funktionsstörning i käksystemet samt utvärdera resultatet av ordineringsen
- Utföra och utvärdera bettstabiliserande åtgärder
- Rörelseövningar på 1177

Kompetensutvecklad allmäntandvård

- Diagnostik, terapiplanering och behandling av smärta och funktionsstörningar i käksystemet i samråd med specialist.

- Fungera som rådgivare lokalt på avdelning, bland annat för att patienter ska remitteras till "rätt" instans. I Halland ligger utredningsansvaret avseende generell smärta på vårdcentralen.

Specialisttandvård

- Odontologisk utredning och behandling i de fall allmäntandläkarens behandling inte gett önskat resultat
- Odontologisk utredning och behandling av huvudvärks-patienter och patienter med atypisk ansiktssmärta där specialistkompetens krävs
- Odontologisk utredning och behandling av patienter med systemsjukdomar som kan engagera käksystemet, exempelvis reumatiska sjukdomar, neurologiska störningar och generell smärta som kan manifesteras sig i käksystemet

Endodonti

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem. För råd vid trauma se [Dental Trauma Guide](#) vid behov konsultera även käkkirurg.

Allmäntandvård

- Diagnostik av sjukdomar i pulpa och periradikulär vävnad
- Akut behandling av pulpit och apikal parodontit
- Akut omhändertagande av traumaskadade tänder med pulpainvolvering
- Stegvis exkavering
- Pulpaektomi och rotbehandling av tänder där inga särskilda svårigheter föreligger
- Revision av rotfyllning med bristande teknisk kvalitet utan tecken på apikal parodontit
- Revision av rotfyllning med bristande teknisk kvalitet vid kvarstående eller tillstötande apikal parodontit och där inga särskilda svårigheter föreligger
- Kariologisk kausalbehandling samt bedömning av kariesrisk och kariesaktivitet

Kompetensutvecklad allmäntandläkare

- Enklare apikalkirurgi.
- Rotbehandling av tänder med mer komplicerad anatomi och kanalobliteration. (En kompetensutvecklad tdl skall med fördel ha tillgång till mikroskop).

Specialisttandvård

- Utredning och endodontisk behandling av patienter som led i behandling av svåra allmänmedicinska tillstånd med krav på infektionsfrihet
- Diagnostik av sjukdomar i pulpa och periradikulär vävnad när symptom och/eller fynd avviker från det normalt förväntade
- Kvarstående smärta och/eller infektion efter adekvat endodontisk behandling
- Bedömning och behandling av traumaskadade tänder med komplikationer. Rotfyllning av tänder med vida rotkanaler med eller utan slutet apex.
- Pulpaektomi och rotbehandling av tänder med förväntade eller konstaterade svårigheter, tex
  - Kanalobliteration

- Komplicerad anatomi
- Rotkanal med icke slutet apex
- Tänder med kronor el broar där anatomin leder till svårighet
- Bedömning och behandling av iatrogena komplikationer (t ex perforationer, filfrakturer)
- Revisionsbehandlingar av tänder med kvarstående eller tillstötande apikal parodontit torts adekvat endodontisk behandling/apikalkirurgi
- Revisionsbehandlingar med svår åtkomlighet t ex avlägsna stift eller trepanering genom krona/bro
- Smärtutredning – utesluta eller införliva dental genes till smärttillstånd
- Sinuitutredning/enkelsidig sinuit – utesluta eller införliva dental genes till sinuit

Käkkirurgi

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem. Jourhavande käkkirurg finns att nå för akut rådfrågning. Ring Hallands sjukhusväxel som kan koppla vidare. Rådfråga i första hand kollega på din klinik.

Vid akutremiss ring alltid STV/käkkirurgen innan remissen skickas.

Om ATV vill göra implantatkirurgi på barn- och ungdomstandvården måste detta förhandsprövas mot STV annars får ATV stå för kostnaden.

[Riktlinjer för extraktioner och annan kirurgisk behandling av patienter med antiresorptiv medicinering och medicinrelaterad osteonekros i käkarna \(MRONJ\) se länk.](#)

Allmäntandvård

- Extraktioner av tänder och okomplicerade rotrester
- Mindre operativa ingrepp som till exempel avlägsnande av okomplicerade semiretinerade tänder
- Upptäcka slemhinneförändringar samt kunna bedöma och vid behov behandla de vanligaste
- Upptäcka och vid behov behandla/remittera patologiska förändringar i käkarna
- Upptäcka funktionella problem i käklederna och informera patienten samt vid behov remittera
- Behandla akuta tillstånd som till exempel behandling av de flesta dentala trauma
- Genomföra smärtdiagnostik/inledande smärtutredning
- Remittera de patienter som inte framgångsrikt kunnat behandlas av allmäntandläkare eller där förväntat resultat uteblivit

Kompetensutvecklad allmäntandvård

- Enklare dentoalveolär kirurgi till exempel avlägsnande av retinerade tänder, friläggningar och apikalkirurgi
- Okomplicerad implantatkirurgi

Specialisttandvård

- Komplicerade fall av dentoalveolär kirurgi, apikalkirurgi

- Komplexerade tand- och käkfrakturer
- Komplexerade infektionsutredningar och behandling
- Cystor och tumörer
- Svårare slemhinneförändringar och sjukdomar inklusive materialreaktioner samt tillstånd kopplade till medicinska problem
- Omfattande och komplexerade smärtutredningar
- Patologiska tillstånd i käkleden och käkledskirurgi
- Omfattande och/eller komplexerad implantatkirurgi
- Behandling av anomalier
- Rekonstruktionskirurgi
- Biopsitagning

Odontologisk radiologi

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem.

Allmäntandvård

- Avgöra om indikation föreligger för röntgenbildtagning och när remiss skall skickas.
- Utföra kvalitetssäkring av röntgenverksamhet
- Utföra bildtagning och diagnostik, inklusive lägesbestämning, med intraoral teknik eller utrustning för panorama.
- Vid remissförfarande ska tydlig frågeställning finnas, samt info om ev. tidigare röntgenbilder.
- ATV har egen RLF (Radiologisk ledningsfunktion).

Allmäntandläkare med panorama-körkort/överensstämmande kunskap

- Exponera, framställa och bedöma (diagnosticera) panoramabilder

Specialisttandvård

- STV utför specialiströntgenundersökningar enligt SSM (strålsäkerhetsmyndigheten) föreskrifter gällande berättigande och optimering.
- Vid behov bistå ATV vid bildtagning, bildtolkning, vid eftergranskningar med specifik frågeställning, som debiteras ATV.
- Specialisttandvården Halland har egen RLF.

Oral protetik

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem. Om ATV vill göra implantatprotetik på barn- och ungdomstandvården måste detta förhandsprövas mot STV annars får ATV stå för kostnaden.

Allmäntandvård

- Identifiera och utreda protetiska behandlingsbehov
- Behandling av akuta tillstånd inom tand- och implantatburen protetik
- Efterkontroller av implantatbehandlingar
- Protetisk behandling avseende:
  - Hel- och delprotetiska behandlingar
  - Kronor och broar
  - Okomplicerad kombinationsprotetik (exempelvis enkla fall av partialproteser och urtagskronor)
  - Implantatburen protetik
  - Reparationer av fast och avtagbar protetik, samt i tillämpliga fall implantat
  - Samverka i behandling tillsammans med specialisttandvården

Kompetensutvecklad allmäntandläkare

- Bistå ATV vid terapiplanering, prognosbedömning och vid ev. frågor under behandling
- Komplicerad avtagbar protetik
- Komplicerad tandburen protetik
- Komplicerad kombinationsprotetik
- Komplicerad implantatburen protetik

Specialisttandvård

- Bistå ATV vid terapiplanering, prognosbedömning och vid ev. frågor under behandling
- Bedöma behandlingsbehov, samt i förekommande fall bistå vid terapiplanering av patienter som visas vid konsultationer
- Tekniskt och estetiskt avancerad avtagbar protetik
- Tekniskt och estetiskt avancerad tandburen protetik
- Tekniskt och estetiskt avancerad implantatburen protetik
- Behandling av patienter med för remittenten/allmäntandläkaren okänt implantatsystem
- Behandling av utvecklingsdefekter
- Juvenil protetik som kräver ett multidisciplinärt samarbete
- Käkprotetik (till exempel obturatorproteser)

Behandling av patienter där resultat av tidigare protetiska behandlingar inte blivit framgångsrikt

Orofacial medicin

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem.

Allmäntandvård

- Infektionssanering inför medicinsk/ kirurgiska behandling efter att utredning gjorts av Orofacial medicin
- Infektionssanering enligt läkarens önskemål/remiss som ej innefattas av S tandvård.
- Behandling av patienter med funktionshinder
- Behandling av vissa medicinska riskpatienter
- Behandling av patienter med psykologiska behandlingsproblem med hjälp av sedering
- Tandvård till patienter med ökad blödningsbenägenhet på grund av medicinering

Kompetensutvecklad allmäntandvård

- Behandling av extremt tandvårdsrädda patienter inklusive fobiträning
- Behandling av tandvårdsrädda vuxna med lustgassedering

Specialisttandvård

- Utredningar och i vissa fall behandling av patienter som efter läkarremiss skall infektionssaneras
- Behandling av patienter med gravt nedsatt immunförsvar
- Behandling av vissa allvarligt multisjuka patienter där sjukhusets resurser krävs
- Behandla extrem tandvårdsrädsla i samarbete med psykolog (KBT) - Allmäntandvården bör ha provat sedering / lustgas/ byta behandlare. Beskriva utfallet av behandlingen. Viktigt att terapiplan finns i remissen om vad man önskar hjälp med samt vad som kan göras på hemmakliniken.
- Behandling av patienter med så grava funktionshinder att de inte kan omhändertas i ATV
- Tandvård till patienter där allmäntillståndet är allvarligt påverkat som vid sjukdomstillstånd eller medicinering. Vid tveksamhet kring exempelvis strålbehandlade mot huvud-hals eller intravenösa bifosfonater kan man med fördel kontakta OFM eller Käkkir.
- Utredning av och behandling av orala slemhinneförändringar vid behov tillsammans med medicinska specialister
- Behandling under narkos/intravenös sedering
- Behandling med apnéskenor efter utredning av ÖNH-läkare
- Omfattande och aktiv autoimmun sjukdom med manifestationer i munhåla

Ortodonti

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem

Allmäntandvård

- Identifiera och diagnostisera ortodontiskt behandlingsbehov, följa upp bittutvecklingen och när så behövs konsultera ortodontist
- Vara väl insatt i rutiner gällande ortodonti på Ledningssystemet
- Information till patienter med lågt objektivt behandlingsbehov om att ingen kostnadsfri behandling kommer att erbjudas

- Interceptiva åtgärder som till exempel bettslipningar och mjölk tandsextraktioner
- Extraktioner på ortodontiska indikationer
- Mindre omfattande mjukvävnadsingrepp och friläggningar på ortodontiska indikationer
- Säkerställa att patienten är karies- och parodontalt sanerad samt har optimal munhygien innan ortodontisk behandling påbörjas
- Hygien- och profylaxbehandling under pågående ortodontibehandling
- Behandling av akuta besvär i anslutning till tandreglerings-behandling, syftande till att göra patienten besvärsfri
- Utföra behandling med avtagbar samt enklare fast apparatur t ex Qaud-Helix och luckhållare
- Hantera kontroller och underhåll av retentionsapparat när 1 år förflutit efter avslutad behandling

Specialisttandvård

- Konsultationer
- Avgöra behandlingsbehov och bistå med "second opinion"
- Utredda och behandla fall som kräver specialistkompetens
- Behandlingar av patienter med behov av multiprofessionellt omhändertagande som komplicerade fall vid agenesier, retinerade tänder, LKG, anomalier och olika syndrom

Hantera kontroller och underhåll av retentionsapparat det första året efter avslutad behandling

Parodontologi

Innan STV startat eventuell behandling är remitterande tandläkare ansvarig för patientens behandling och omhändertar eventuella akuta problem

Allmäntandvård

- Diagnostisera parodontal och periimplantär sjukdom
- Identifiera orala slemhinneförändringar
- Behandla akutisering av parodontit och periimplantär mucositis
- Genomföra och utvärdera konventionell parodontal behandling
- Behandla periimplantär mucositis
- Behandla parodontit grad C i samråd med specialist
- Genomföra stödbehandling – även efter specialistbehandling

Kompetensutvecklad allmäntandläkare

- Utföra enklare och mindre omfattande parodontal kirurgi inklusive parodontal regeneration.
- Behandla periimplantit i samråd med specialist

Specialisttandvård

- Utredda och behandla patienter med parodontit och periimplantit där resultatet i ATV inte blivit framgångsrikt.
- Behandla grava samt snabbt progredierande fall av parodontit (grad C). Behandlingen kan i lämpliga fall efter samråd med specialist utföras i ATV
- Akut behandling av nekrotiserande gingival och parodontal sjukdom. Ring gärna STV.
- Behandla periimplantit.
- Diagnostisera och behandla andra gingivala sjukdomstillstånd än gingivit och parodontit
- Utredda och vid behov behandla parodontala tillstånd med koppling till medicinska problem
- Bistå ATV vid terapiplanering av parodontal behandling, vid digitala konsultationer el via telefon.
- Bistå ATV med terapiplanering och prognosbedömning inför protetisk behandling, av parodontal riskpatient.
- Utföra mucogingivalkirurgi
- Diagnosticera orala slemhinneförändringar företrädesvis gingivalt
- Utföra implantatkirurgi
- Kirurgisk rekonstruktion av hård- och mjukvävnad inför implantatbehandling
- Parodontalbehandling av fall som skall ortodontibehandlas.
- Implantatbehandling av parodontalt skadade brett.
- Behandling av parodontit hos patienter med komplicerande allmänsjukdomar

Pedodonti

Pedodonti tar hand om remitterande patienter 0–18 år. Patientansvarig tandläkare inom ATV har ansvar för förebyggande och orsaksinriktad behandling och omhändertar eventuella akuta problem även efter det att remiss skickats till STV.

Allmäntandvård

Diagnostisera, terapiplanera och behandla sjukdomstillstånd i munhålan hos barn och ungdomar. Här ingår exempelvis

- Utredning samt orsaksinriktad kariesbehandling
- Invasiv kariesåtgärd såsom fyllningsterapi - både temporär och permanent samt extraktioner
- Akut omhändertagande vid ex värk, infektioner
- Sederingar med bensodiazepiner på friska barn över ett år och >10kg
- Strukturerad inskolning till tandvård för barn från 3års ålder
- Behandla patienter med svårare behandlingsproblem av psykologisk art där kompetens finns inom ATV
- Akut omhändertagande samt uppföljning av trauma
- Enklare dentoalvolär kirurgi såsom operativ friläggning, mjukvävnadskirurgi t.ex. incisioner och excisioner samt frenuloplastik
- Mindre komplicerad protetisk behandling
- Mindre komplicerad parodontal behandling
- Ortodontisk behandling efter konsultation med ortodontist t ex avtagbar apparatur, extraktioner

- Mindre komplicerad endodonti
- Identifiera orala slemhinneförändringar, konsultera STV vid biopsitagning
- Identifiera, planera och behandla mindre tandutvecklingsstörningar
- Bettfysiologisk undersökning samt enklare åtgärd ex bettskena, rörelseträning

Kompetensutvecklad allmäntandläkare

- Lustgassedering då tandläkare har adekvat tilläggsutbildning

Specialisttandvård

- Utredda och vid behov behandla barn och ungdomar med:
  - Allvarlig funktionsnedsättning som medför svårighet att klara behandling på ATV ex grav autism
  - Allvarlig akut sjukdom ex maligna sjukdomar
  - Kronisk sjukdom där delar av behandling kan ske på STV ex JIA
  - Medfödda eller förvärvade missbildningar där käkar och tänder är påverkade
  - Svåra behandlingsproblem som kräver specifikt omhändertagande när ATV:s kompetens inte räcker till ex extrem tandvårdsrädsla i samarbete med psykolog (KBT) Allmäntandvården bör ha provat sedering / lustgas/ byta behandlare. Beskriva utfallet av behandlingen. Viktigt att terapiplan finns i remissen om vad man önskar hjälp med samt vad som kan göras på hemmakliniken.
- Ansvara för och organisera narkostandvård
- Komplicerade trauma eller senkomplikationer efter trauma där kontakter med övriga specialiteter kan bli aktuell
- Grava tandutvecklingsstörningar
- Grava parodontala tillstånd
- Allvarliga patologiska tillstånd i käkar och mjukvävnader
- Behov av komplicerade protetiska ersättningar
- Orala funktionsstörningar så som oralmotorisk träning och hjälpmedel
- Grav karies där behandling kräver specialistkompetens
- Bistå ATV vid terapiplanering och prognosbedömning

Uppdaterat från föregående version

22-04-28 Tillagt ett stycke kring auskultation under avsnittet för *Ansvar* samt redaktionella ändringar.

Tidigare versionsuppdateringar

Ny överenskommelse